

COLOFON

TEKST **MARINA LAMÉRIS**
FOTOGRAFIE **ROEL VAN NOREL**

MET DANK AAN DE MEELEZERS!

MET OPEN MOND DOOR CHINA IS EEN UITGAVE VAN

2010

ISBN: 978-90-806942-9-3

MEER FOTO'S ZIEN?

KIJK OP WWW.TASTBAARERFGOED.NL/CHINA

Schutbladen

De Chinezen zijn meesters in keramiek. Alle onderdelen van daken zijn rijk versierd met kleurig aardewerk. Geen dak is hetzelfde.

Er komen veel (mythische) dierfiguren in voor, zoals draken die met een bal spelen. De draak staat symbool voor de keizer. Ook zijn er 'dakwachters', kleine beeldjes die het gebouw beschermen tegen brand.

Schutblad voor

Links: Daken van een bankiershuis in Pingyao.

Rechts: Daken van de Hangende Tempel (ten zuidoosten van Datong). Het huidige gebouw stamt uit de Qing-tijd (1644-1911), maar leden van de noordelijke Wei-dynastie (386-581) gaven opdracht voor de bouw van de eerste tempel op deze plaats.

Schutblad achter

Daken van de Cheng Huang (City God) Tempel in Pingyao, waarvan de oudste gebouwen uit de zestiende eeuw stammen. Het keramiek stamt uit het begin van de Qing-dynastie (1644-1911).

Rechts

De poort van de Opperste Harmonie in de Verboden Stad, het voormalig keizerlijk paleis te Beijing. Het paleis werd voltooid in de vijftiende eeuw en is sinds 1949 opengesteld voor publiek.

Op de voorzijde

Detail van een gevlochten hoed, collectie Shanghai Museum.

Op de achterzijde

Een spectaculaire openluchtvoorstelling met muziek van Kitaro op het Westelijke Meer van Hangzhou.

Volgende pagina

In het mondaine Suzhou, 50 kilometer ten noordwesten van Shanghai, is er op iedere hoek van de straat een kapper te vinden. De kapsels van de mannen zijn met afstand hipper dan die van de vrouwen.

MET OPEN MOND DOOR CHINA

EEN CHINABELEEVING IN 2010

PROJECTEN VOOR **Tast**
TASTBAAR ERFGOED

PROJECTEN VOOR **Tast**
TASTBAAR ERFGOED

INHOUDSOPGAVE

Verantwoording	7
De Chinese heilige koe	20
Wantrouwen is de moeder van veiligheid	31
Fiets	37
Water	42
Dromen van blauwe luchten	48
Regels zijn regels, programma is programma	56
Gedogen	63
De Mitterand van Datong	77
Better City, Better Life	86
Hoe meer kinderen, hoe meer geluk	93
Geen kruis	99
Het Rijk van het Midden	103
Natuurbeleving in China	111
Blik op de weg	120
Groene thee	131
Sollen wir uns duzen?	136
Integratie	138

PROJECTEN VOOR **Tast**
TASTBAAR ERFGOED

PROJECTEN VOOR **Tast**
TASTBAAR ERFGOED

PROJECTEN VOOR **Tast**
TASTBAAR ERFGOED

PROJECTEN VOOR **Tast**
TASTBAAR ERFGOED

VERANTWOORDING

Vier weken lang reisde ik in juni 2010 samen met Roel van Norel door China. Meer dan een maand na onze terugkeer, was ik nog steeds helemaal vol van de reis.

Maar niet vol zoals van onze vorige grote reizen. Van deze reizen kwamen we laaiend enthousiast terug met de bekende verliefdheid die je nog maandenlang doet nagenieten en laat dromen over emigreren als je later gepensioneerd bent of over de aankoop van een tweede huis op die fantastische vakantieplek.

Mijn gevoelens waren vol van ongeloof, van verbijstering en zelfs van verdriet. En van dankbaarheid dat ik hier in Nederland woon en niet daar: vanwege onze vrije samenleving en vanwege onze enorme culturele rijkdom.

Marina bij de 'hal der onthouding', een onderdeel van de Tempel van de Hemel in Beijing.

Roel in de Verboden Stad in Beijing.

Marina in het Chinees Geneeskundig Museum in Hangzhou.

Roel, uitkijkend over de Yi-rivier bij de Longmen-grotten nabij Luoyang.

Cultuurschok

Toen ik kunstgeschiedenis studeerde, maakte ik kennis met het begrip 'cultuurschok'. Mensen zouden in shock geraakt zijn bij de overdosis cultuur waarmee ze in steden als Florence en Venetië geconfronteerd werden. Ze bleken niet in staat de confrontatie met een overvloed aan kwalitatief hoogwaardige kunstschaten mentaal te verwerken. Zo veel moois, dat ging letterlijk duizelen. Toen ik als 18-jarige mijn eerste kunstreis maakte en twee weken lang in monumentenpas door Florence struinde, was ik dus van tevoren gewaarschuwd. Maar ik begreep niets van het begrip cultuurschok. Het was puur genieten: mentaal tanken of brandstof voor mijn hersenen, noem ik dat nog steeds. Het is inmiddels meer dan twintig jaar en vele reizen later en eindelijk begrijp ik wat een cultuurschok is.

De schok is niet veroorzaakt door een overdaad aan schoonheid en cultuurschatten, maar door een overdaad aan contrasten. De tegenstellingen in China hebben een onvergetelijke indruk op mij gemaakt. Ik werd keer op keer geconfronteerd met scherpe contrasten tussen arm en rijk, mooi en lelijk, schoon en vies, vrij en onvrij en tussen culturele armoede en materiële rijkdom. In deze verhalen beschrijf ik mijn cultuurschok in China. Ze zijn een reflectie van mijn persoonlijke beleving van China en zijn daarom in de ik-vorm geschreven. Dit is mijn persoonlijke impressie van China anno 2010; ik ben mij er scherp van bewust dat China zich zo onvoorstelbaar snel ontwikkelt dat mijn verhalen morgen al verouderd zijn.

Schatplichtig

Voor het schrijven van deze verhalen heb ik behalve uit mijn eigen waarnemingen uitgebreid geput uit de verhalen van Chinezen zelf. Ik ben veel dank verschuldigd aan alle mensen met wie we in China uitvoerig gesproken hebben. In volgorde van ontmoeting:

Linda een 28-jarige, getrouwde vrouw uit Beijing, die heel goed Engels sprak en ons in alle openheid van alles verteld heeft over haar leven en haar dromen.

James uit Nieuw Zeeland, die al dertig jaar in China komt, dertig jaar geleden Chinese geschiedenis studeerde en ons tijdens de zes uur durende treinreis van Beijing naar Datong onophoudelijk en onvermoeibaar college heeft gegeven in de Chinese geschiedenis en cultuur.

Sara uit Datong, die heel lief en behulpzaam was en echt met ons mee heeft gedacht en van wie ik een hartelijke, Amerikaanse omhelzing kreeg bij afscheid.

Terry uit Pingyao, een Brits journalist, die al jaren in China woont en werkt en het klappen van de zweep goed kent.

Peter uit Luoyang, die al achtentwintig jaar in het gidswerk zit en duidelijk tot de oude stempel behoort.

Peter uit Hangzhou, net afgestudeerd, exemplarisch voor de Chinese twintiger, die alles twee keer uitlegde en dat blijkbaar bewust deed, omdat hij in ieder zin 'as I told you' zei. Niet op de manier van een stopwoord of -zin, maar alsof hij zichzelf ook ergerde aan het feit dat hij alles twee keer moest uitleggen.

Len uit Hangzhou, die Duits gestudeerd heeft en voor wie het zelf ook allemaal erg nieuw was.

Cindy uit Tunxi, die meer van TV-kijken hield dan van bergwandelen en die we helaas in onze annalen bijschrijven als 'onze kattige chaperonne'.

Onze chauffeur uit Nanjing, de enige chauffeur die een beetje Engels sprak en de enige Chinees met wie we de slappe lach hebben gekregen.

Onze chauffeur uit Suzhou, de enige chauffeur die vloeiend Frans sprak en met wie we over Parijs spraken en die vertelde dat hij liever in Parijs dan in Shanghai winkelt en die in het hippe Suzhou woonde omdat Shanghai een beetje passé is bij de bovenklasse. De bijnaam van Shanghai, Parijs van het oosten, ten spijt.

Chen uit Suzhou, een geletterde Franstalige gids, van wie we met pijn in ons hart afscheid hebben genomen na een uiterst leerzame dag. Hij was de enige Chinese intellectueel die wij gesproken hebben en de ontmoeting smaakte naar meer.

Daarnaast heb ik me voor de inhoudelijke toetsing van mijn beweringen gebaseerd op artikelen uit de China Daily, die ik tijdens onze reis las. Nog veel meer leunde ik op de artikelen van Hans Moleman, correspondent in China voor De Volkskrant en schrijver van het boek 'Avonturen in modern China' (een bloemlezing van zijn reportages uit 2004 en 2005, Uitgeverij Meulenhoff, 2006). Hij was zo vriendelijk mijn verhalen te lezen, waarvoor ik hem dank. En natuurlijk waren het internet en de Capitool reisgids altijd onder handbereik.

Op de trappen van de Gebedshal voor goede oogsten, het hoofdgebouw van de Tempel van de Hemel in Beijing.

De reis

Onze reis van bijna een maand was vooraf tot in de puntjes geregeld. Een absolute aanrader voor het reizen in China. Zelfs James, die al dertig jaar in China komt en de taal vloeiend spreekt, laat zijn reis nog volledig organiseren, dus hiervoor hoef je je niet te schamen. In Beijing kwamen we een echtpaar uit Alaska tegen dat niets geregeld had en volledig ontredderd en letterlijk in tranen onze hulp zocht. Ze zouden gaan fietsen in Tibet, maar het lukte hen niet eens om Beijing uit te komen. Mijn eerste gedachte was dat het zo'n echtpaar was dat zijn reizen bekostigt door op deze manier te bedelen, maar dat was niet zo. Ze schaamden zich dat hen dit als doorgewinterde reizigers overkwam. We gaven hen de gegevens van ons reisbureau en hopen dat ze toch nog een goede reis gehad hebben.

De reis was opgezet volgens twee basisprincipes. Ten eerste wilde ik niet het gevoel krijgen dat ik van Berlijn naar Rome en dan van Istanbul naar Londen zou reizen. China is namelijk vele malen groter dan Europa en dit 'doe-Europa-in-vijf-dagen-effect' ligt altijd op de loer bij een eerste bezoek aan een groot land. De meeste reisbureaus bieden reizen aan met standaard bouwstenen waarmee je zogenaamd jouw geheel persoonlijke reis uit kunt stippelen. Ik vond Van Verre uit Monnickendam bereid om van de gebaande paden af te wijken en een echt unieke reis voor ons samen te stellen.

Ten tweede wilde ik, met als uitgangspunt het boek '100 mooiste schatten van China' (Uitgeverij Rebo, 2006), zoveel mogelijk van het belangrijkste culturele erfgoed bezoeken. Een tour langs (voormalige) hoofdsteden en hun UNESCO Werelderfgoed was het resultaat. Hierbij reisden we van de politieke hoofdstad Beijing met als absoluut hoogtepunt de Verboden Stad via het Terracottaleger van Xi'an naar het rijke, mondaine Shanghai met zijn Cartier en Armani op de Bund. De focus lag op het gebouwde erfgoed en mede daarom zijn we veel in steden geweest, hoewel opmerkelijk veel erfgoed buiten de steden ligt. Bovendien bezochten we één natuur erfgoed: de Gele Bergen.

- MUTIANYU ●
- DATONG ●
- BEIJING ●
- PINGYAO ●
- XIAN ●
- LUOYANG ●
- NANJING ●
- SUZHOU ●
- SHANGHAI ●
- TONGLI ●
- HANGZHOU ●
- GELE BERGEN ●

De foto's

De foto's in dit boek zijn gemaakt door Roel van Norel. Zoals de verhalen een impressie van onze Chinabeleving in woorden geven, zo geven de foto's een impressie in beelden. Beeld en tekst zijn bewust niet naadloos op elkaar afgestemd. De foto's zijn geen illustraties bij de verhalen, maar vertellen hun eigen verhaal - ook al zijn ze in veel gevallen wel aanvullend op de teksten.

Links: Deurklopper.

Boven: Sloten van meubels in de bankiershuizen van Pingyao.

Volgende pagina

Lunch op een binnenplaats van een oud huis in Pingyao. Chinezen eten traditioneel drie keer per dag op gezette tijden een warme maaltijd.

In 2007 is het NCPA, het National Centre for the Performing Arts, van de Franse architect Paul Andreu in hartje Beijing opgeleverd. Het opera-, muziek- en theatergebouw ligt als een gigantisch titanium-ei in de omringende vijver. Andreu is ook de architect van het Oriental Art Centre, het muziektheater van Shanghai (in de wijk Pudong) uit 2004.

Het vogelnest, hoofdstadion voor de Olympische Zomerspelen van 2008 te Beijing. In dit gebouw werden de openings- en sluitingsceremonies van de spelen gehouden. Het ontwerp van het Zwitserse architectenbureau Herzog & de Meuron is zeer in trek bij de Chinese toerist.

Het gebouw van de CCTV, China Central Television (de Chinese staatstelevisie) met rechts het TVCC, Television Cultural Center, van de Nederlandse architect Rem Koolhaas, gesitueerd in het zakencentrum van Beijing. De TVCC-toren brandde als gevolg van een vuurwerkshow tijdens het nieuwjaarsfeest in februari 2009 af. Sindsdien staat het hele complex er verlaten bij. In mei 2010 zijn de schuldigen veroordeeld en werd de start van de renovatie aangekondigd.

De Chinese heilige koe

We voelen ons echte VIP's als we met gids en privévervoer van het vliegveld van Beijing naar ons hotel gereden worden. Zo zijn we nog nooit vervoerd. Wij zijn van de metro, bus of trein. Maar meer nog dan de luxe van eigen vervoer is het de auto zelf, die ons zo imponeert: we zitten in een luxe wagen, groot, nieuw en met leer bekleed. Dit is wel heel bijzonder.

De volgende dagen helpen ons uit de droom: alle auto's zijn groot, nieuw, luxe ingericht en bij voorkeur zwart en Duits of Amerikaans. Liefst Audi of BMW en anders Chrysler of Buick en als het niet anders kan een in China geproduceerde afgeleide daarvan of een Hyundai. De Fransen hebben duidelijk een heel belangrijke boot gemist; Japans fabrikaat zien we niet veel. Japanners zijn nog steeds gehaat, zo vertelt Peter uit Luoyang ons. Vooral de Tweede Chinees-Japanse oorlog van 1937 tot 1945 met als dieptepunt het bloedbad van Nanjing wordt niet vergeten noch vergeven. Dat die haat diep zit en een lange geschiedenis kent, merken we op allerlei manieren tijdens onze reis.

Inmiddels halen de Chinezen wel de westerse autoindustrie uit het slob. Audi en BMW verkopen meer auto's in China dan in Duitsland en het einde van deze groeimarkt is nog lang niet in zicht.

En kleine, zuinige auto's? Tijdens onze reis van bijna een maand hebben we één Smart gezien. En nauwelijks kleine modellen. De regering stimuleert volgens onze gids Linda al een paar jaar met financiële prikkels de aanschaf van milieuvriendelijke auto's, maar slaagt er maar niet in de Chinezen aan de kleine auto's te krijgen. Bij ons vliegen de zuinige auto's met belastingvoordeel als zoete broodjes over de toonbank; Chinezen moeten er niets van hebben. Onze gids in Beijing spaart met haar man voor een auto en ze hebben er ruzie over: hij wil zo'n grote, luxe en kostbare

wagen waar ze nog jaren voor moeten sparen. Zij vindt een kleintje prima.

Onze mond valt open van verbazing als we op zaterdagochtend om 8:00 uur door Beijing rijden. Rijen zwarte, luxe wagens van hetzelfde model met voorop een verlengd model: wat is hier aan de hand? Het zijn geen rouwstoeten, maar trouwstoeten. In het noorden van China trouwen ze 's morgens vroeg en zaterdag is een populaire dag. Zuidelijker treffen we overigens dezelfde trouwstoeten aan, maar dan rond 16:00 uur 's middags. Chinezen geven veel geld uit aan hun trouwerij. Het vervoer van gasten in huurauto's in een stijlvolle trouwstoet hoort daar bij. BMW heeft speciaal voor de Chinese markt een model met een verlengde wielbasis ontwikkeld. Waar elders een limousine een toeristische attractie is, waarbij de spanning 'welke VIP zou erin zitten?' duidelijk voelbaar is, is dit model in China doodnormaal.

Het blijft de hele reis onwennig: die enorme luxe op de weg. Langzaamaan groeit het besef van de enorme rijkdom in China. Er zijn inmiddels al 900.000 Chinese miljonaars. En de duizend rijksten van 2009 hadden gemiddeld ieder een vermogen van zo'n 500 miljoen dollar. Helemaal ongelooflijk is het feit dat China in 2003 nog niet één miljardair telde en nu 130. Die jonge rijken kopen Lamborghini's, Mercedesen en Porsches. De auto is een statussymbool. In een Chinese auto rijden wordt als armoedig beschouwd. Al die luxe staat in sterk contrast met het zeer geringe loon dat de meeste Chinezen ontvangen. Als die zich straks een auto kunnen veroorloven, halen zij dan ook hun neus op voor een kleine, goedkope auto? Gebaseerd op mijn indruk van de Chinese volksaard zeg ik 'ja': de Chinese heilige koe blijft voorlopig groot en buitenlands.

Boven: Een belangrijke verkeersader in hartje Beijing: de Qian Men Dong Dajie. Veel auto's, veel smog en een enkele fietser.

Onder: De belangrijkste hoofdstraat van Beijing, de Chang'an Jie, met hetzelfde beeld. Links het poortgebouw waarvandaan Mao in 1949 de oprichting van de Volksrepubliek China bekend maakte, rechts het Tian'an Men-plein.

